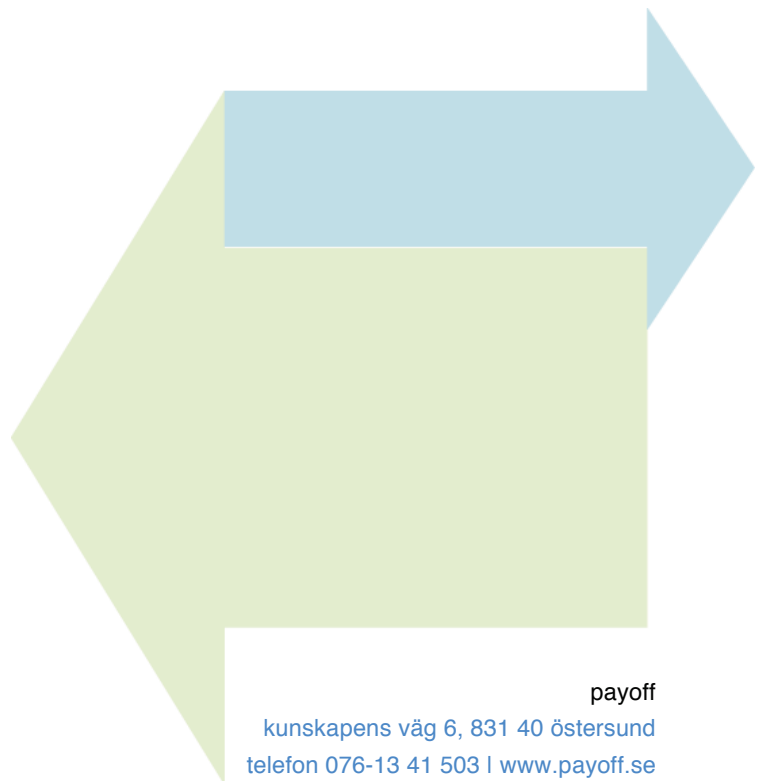

Samhällsekonomisk utvärdering

Projekt Hikikomori

Östersund, 2013-12-23

payoff

kunskapens väg 6, 831 40 östersund
telefon 076-13 41 503 | www.payoff.se

Innehåll

Innehåll	2
Sammanfattning	3
Inledning	5
Bakgrund och förutsättningar	5
Målgrupp.....	5
Syfte och mål	5
Mer information om projekt Hikikomori.....	6
Avgränsningar och antaganden	6
Rapportens struktur	6
Klassificering, potential och redovisning av olika nyckeltal	6
Projektets klassificering	7
Ekonomisk analys	8
Samhällsekonomisk potential och verkningsgrad	8
Begreppsförklaring, tabell 1.....	8
Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning.....	9
Intäkter	10
Kommunen	11
Landstinget.....	11
Arbetsförmedlingen.....	11
Försäkringskassan.....	12
Staten totalt.....	12
Försäkringsgivarna	12
Deltagarna.....	12
Kostnad	12
Resultat/lönsamhet	12
Samhället som helhet	13
Kommunen	13
Landstinget	13
Arbetsförmedlingen.....	13
Försäkringskassan.....	13
Staten totalt	13
Sammanfattning av den ekonomiska analysen	15
Bilagor	16
Bilaga 1	16
Kompletterande tabell, samhällsekonomisk utvärdering.....	16
Bilaga 2	16
Vad är NyttoSAM?.....	16

Sammanfattning

Denna rapport avser en samhällsekonomisk utvärdering av projekt Hikikomori i Uppsala. Utvärderingen baseras på ett urval av 19 individer som deltagit i projektet. Rapporten ingår som en del av uppdraget att utvärdera verksamheten inom Samordningsförbundet i Uppsala län. Sweco Eurofutures har detta uppdrag och payoff är underleverantör för att synliggöra den samhällsekonomiska nyttan.

Rapporten fokuserar på den samhällsekonomiska nyttan av projektet. Analys, slutsatser och rekommendationer, som normalt ingår som en del i payoff`s rapporter när vi genomför samhällsekonomiska utvärderingar, har inte gjorts av detta projekt. Vi hänvisar till huvudrapporten och de analyser och projektets egen presentation och redovisning som finns i denna.

Under denna rubrik redovisas de ekonomiska resultaten i korthet. För utförligare presentation och redovisningar se avsnitten Ekonomisk analys samt Slutsatser och diskussion.

Projektet ekonomiska aspekter har beräknats utifrån två tidshorisonter, kort sikt (ett år) och medellång sikt (fem år).

Resultaten redovisas dels för samhället som helhet, men även ur de inblandade aktörernas olika perspektiv. Dessa är:

- Kommunen.
- Landstinget.
- Staten totalt.
  - Arbetsförmedlingen.
  - Försäkringskassan.
  - Staten övrigt.
- Deltagarna.
- Försäkringsgivarna.

Samtliga uppgifter avseende lönsamhet och intäkter är beräknade med utgångspunkt för hur de 19 deltagarna i projekt Hikikomori försörjning och resursförbrukning förändrats genom att de varit med i projektet. Detta betyder att redovisat belopp är på årsbasis och om situationen inte förändras för deltagarna kommer motsvarande intäkt eller lönsamhet också att gälla för framtiden.

Resultat: Samhället som helhet

- Intäkten är 666 000 kr efter ett år.
- Lönsamheten är -213 000 kr efter ett år.
- Återbetalningstiden är 16 månader.

- Verkningsgraden, uttryckt som utnyttjad potential i relation till tillgänglig potential är sex procent. Konkret innebär det att värdet av deltagarnas arbetsinsats ökat med tre procent och att deras konsumtion/behov av vård, omsorg, handläggning etc. minskat med 30 procent. Allt räknat på ett års basis.

Resultat: Övriga aktörer

Alla resultat gäller efter ett år.

- För kommunen är intäkten 184 000 kr. Lönsamheten är -13 000 kr. Återbetalningstiden är 16 månader.
- För landstinget är intäkterna 293 000 kr. Lönsamheten är 97 000 kr. Återbetalningstiden är 13 månader.
- Arbetsförmedlingen har negativa intäkter -299 000 kr. Lönsamheten är -453 000 kr.
- Försäkringskassan har ökade kostnader med -55 000 kr. Lönsamheten är -210 000 kr.
- Staten totalt, dvs. Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen plus övriga effekter som påverkar staten, har negativa intäkter -209 000 kr. Lönsamheten är -694 000 kr.
- Deltagarna har i genomsnitt 19 900 kr i ökad disponibel inkomst efter ett år.

Inledning

Uppdraget avser en samhällsekonomisk utvärdering av projekt Hikikomori i Uppsala. Uppsala kommun och Landstinget i Uppsala län är projektägare och genomförare. Samordningsförbundet finansierar projektet tillsammans med Uppsala kommun och Landstinget i Uppsala län. Projektet genomförs under tiden 2010-04-01--2014-03-31.

Utvärderingen är gjord som en del av payoff` s uppdrag att synliggöra den samhällsekonomiska nyttan av Samordningsförbundets verksamhet i Uppsala län. Sweco Eurofutures har detta uppdrag och har anlitat payoff som underleverantör.

Bakgrund och förutsättningar

Målgrupp

Ordet Hikikomori betyder ”den som drar sig undan” på japanska. En Hikikomori är en person, som ofta har slutat gå till skolan och därmed inte fullföljt sina studier. Personen har sällan eller aldrig haft någon kontakt med arbetslivet. Genom att i ung vuxen ålder isolera sig i sitt rum i föräldrahemmet utan sysselsättning eller försörjning tappar personen även kontakt med vänner och annat nätverk. Personen kan börja isolera sig för att denne mår dåligt, men den kan även börja må dåligt för att den isolerat sig för länge.

Målgruppen för projekt Hikikomori är invånare i Uppsala och Knivsta kommuner. Den har en sammansatt problematik och ett behov av samordnad rehabilitering där målet är att bryta isolering, öka aktiviteten i samhället och få möjlighet till rätt stödinsats för att öka möjligheterna till egenförsörjning. Individen har eller bedöms få lång tid utan egen försörjning och står långt från arbetsmarknaden. Remitterande myndighet har uttömt den egna organisationens möjligheter för individen att komma vidare mot arbete och behov av samverkan med andra myndigheter finns.

Målgruppen är personer med ett undvikande beteende, som trots stora behov undviker kontakt med myndigheter. Ibland kan det finnas behov av att söka upp dessa personer i hemmet för att etablera kontakt. Personerna kan antas ha en psykiatrisk problematik och/ eller ev en neuropsykiatrisk problematik. Dessa kan vara diagnostiserade, men diagnos kan även saknas.

Projektet riktar sig till kvinnor och män i åldern 18-30 år, där yngre prioriteras.

Syfte och mål

Projektmålen är att 100 procent ska ha rätt stöd och behandling, 90 procent ska ha brutit sin isolering, 50 procent ska ha påbörjat en planering mot arbete eller studier och 80 procent ska ha en självupplevd förbättrad hälsa.

Mer information om projekt Hikikomori

Ytterligare information om Hikikomori finns på webben: www.finsamuppsala.se

Kontakt: diana.gustafsson@uppsala.se

Avgränsningar och antaganden

För att klara av att bygga upp matematiska modeller och formler som ligger till grund för våra ekonomiska beräkningar har ett antal antaganden och avgränsningar, baserade på etablerad nationalekonomisk teoribildning, gjorts. Utan dessa avgränsningar blir sambanden allt för komplexa att beräkna och tolka. Läs vidare i bilaga 2.

Rapportens struktur

Klassificering, potential och redovisning av olika nyckeltal

Rapporten är upplagd så att den inledningsvis redogör för projektets klassificering, baserad på ett av payoff framtaget klassificeringssystem och vår databas som bygger på tidigare genomförda utvärderingar. Därefter kommer ett avsnitt som redovisar den ekonomiska analysen. Där beskrivs projektets samhällsekonomiska potential. Sedan redovisas de intäkter som skapats utifrån deltagarnas medverkan i verksamheten. I nästa steg redovisas de samhällsekonomiska kostnader projektet haft för deltagarnas medverkan. Slutligen redovisas lönsamheten i form av såväl payoff-tid som en kostnads-/intäktskalkyl på kort och medellång sikt.

Resultaten redovisas dels för samhället som helhet men även för övriga aktörer/aktörer som ingår i samhället; kommunerna, landsting/region, staten samt individer/hushållen och försäkringsgivarna. För staten sker en särredovisning för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och övrigt inom den statliga sektorn, "övrig stat". Resultatet för aktören Försäkringsgivarna avser de sociala avgifter som betalas in till olika försäkringsbolag genom att deltagarna erhåller en anställning.

För kommunen och landstinget/regionen redovisas även intäkterna på kort och medellång sikt uppdelat i finansiella (bistånd och skatter) och reala (handläggning, utredning m.m.) effekter.

Projektets klassificering

payoff har tagit fram ett system för klassificering av olika samverkansprojekt/verksamheter. Det innebär att likvärdiga projekt/verksamheter klassas in i ett antal separata kategorier. Syftet med klassificeringen är att;

1. skapa krav på tydligare målsättning för verksamheten/projektet
2. möjliggöra jämförelser mellan likvärdiga verksamheter - hur bra är resultatet av aktuellt projekt/vår verksamhet jämfört med likartade projekt/verksamheter?
3. underlätta lärandet av vilka åtgärder som leder till effektivitet och bra lönsamhet och, som i sin tur, möjliggör att vi kan satsa på bra åtgärder för kommande projekt/verksamheter och underlättar en eventuell implementering

Enligt det system för klassificering som payoff tagit fram tillhör Hikikomori klass T8. Kriterierna för att tillhöra klass T8 är följande;

Steg 1. Projektet är utvärderat med vår standardmetod (efterläge jämförs med föreläge). Detta kriterium har uppfyllts.

Steg 2. Projektets mål är primärt att få in deltagarna i arbetslivet. Detta kriterium har uppfyllts.

Steg 3. Utanförskapet är relativt omfattande för deltagarna. Projektet har en potential per deltagare i föreläget på 613 000 kr. Detta innebär låg produktion och/eller viss resursförbrukning i föreläget.

Steg 4. Resurserna i projektet är medelstora. Projektet har kostat 46 250 kr per deltagare.

Ekonomisk analys

Den ekonomiska analysen är uppdelad i sju delar;

1. Samhällsekonomisk potential och verkningsgrad
2. Intäkter på kort och medellång sikt,
3. Kostnader för vidtagna åtgärder
4. Lönsamhet på kort och medellång sikt inklusive payoff – tid

Samhällsekonomisk potential och verkningsgrad

I tabell 1 nedan framgår projektets samhällsekonomiska potential. Med det avses vilket samhällsekonomiskt värde som på kort sikt - 12 månader - maximalt kan uppnås när insatsen startade, kopplat till den population som ingår i utvärderingen.

Potentialen kan även uttryckas som att den speglar deltagarnas sammanlagda samhällsekonomiska kostnad när de påbörjade sitt deltagande i verksamheten.

Ett fullständigt lyckat resultat innebär en verkningsgrad på 100 procent, dvs. att hela den i föreläget tillgängliga potentialen kunnat utnyttjas i efterläget genom projektets drivande.

Begreppsförklaring, tabell 1

Med ”tillgänglig potential i föreläget” avses den potential som fanns att tillgå då deltagarna kom in i verksamheten. Potentialen är fastställd till det samhällsekonomiska värde som motsvaras av skillnaden mellan ett heltidsarbete med en månatlig lön på 27 150 kr¹ minskat med värdet av deltagarens (eventuella) arbete vid ingång i projektet, plus den (eventuella) reala resursförbrukning i form av vård, omsorg och handläggning som är kopplad till den enskilda individen vid ingång i projektet. För en individ över 25 år som står utanför arbetsmarknaden och inte överkonsumerar vård eller omsorg utgör potentialen cirka 585 000 kr på ett år. Om alla deltagare skulle ha ett produktivt arbete på heltid och inte någon skulle vara i behov av stödresurser vore potentialen noll.

Högsta potential på individnivå i projekt Hikikomori var ca 741 000 kr. Detta är kopplat till en individ som i föreläget inte arbetade och som var i behov av omfattande vårdresurser. Lägsta potential på individnivå var 524 000 kr. Den totala potentialen på ett års basis utgjorde 11,7 mkr vid projektets start för populationen, motsvarande 613 400 kr per deltagare.

¹ Anledningen till att vi valt 27 150 kr som ”referenslön” är att när payoff startade sin verksamhet år 2007 var genomsnittslönen för heltidsarbete i Sverige 27 150 kr i månaden. Trots att genomsnittslönen stigit sedan dess har vi valt att (tillsvarende) behålla denna referenslön för att underlätta jämförelsen mellan olika projekts resultat.

Tabell 1. Sammanställningen visar projektets samhällsekonomiska potential i före- och efterläge samt projektets verkningsgrad

	Kort sikt
Tillgänglig potential i föreläge, varav	11 655 126 kr
produktion	10 660 000 kr
vård, omsorg och handläggning	995 126 kr
Faktisk produktion i föreläge	0 %
Faktisk produktion i efterläge	3 %
Utnyttjad potential, varav	666 058 kr
produktion	363 890 kr
vård, omsorg och handläggning	302 168 kr
Verkningsgrad, varav	6 %
produktion	3 %
vård, omsorg och handläggning	30 %
Kostnad per verkningsgrad	8 093 kr
Kvarvarande potential i efterläge	10 989 068 kr

Genom att vissa deltagare kommer in i arbete i kombination med minskat vård- och omsorgsbehov frigörs en del av den ursprungliga, tillgängliga potentialen. Den dag alla kommit in i heltidsarbete utan subventioner och inte konsumerar någon vård och omsorg har all potential frigjorts. Det innebär att minskad potential ska tolkas som att projektet har gått i positiv riktning. I detta fall har potentialen minskat ("utnyttjad potential") med 666 000 kr, vilket motsvarar en verkningsgrad på sex procent. Utslaget per deltagare motsvarar den minskade kostnaden 35 100 kr och den kvarvarande potentialen 578 000.

Beräknar vi den långsiktiga potentialen utifrån ett sannolikt perspektiv baserat på antagandet att deltagande individer behåller den status avseende arbete och vårdkonsumtion de har när de lämnar projektet under halva tiden fram till förväntad pensionsålder är potentialen för hela populationen 221 mkr.

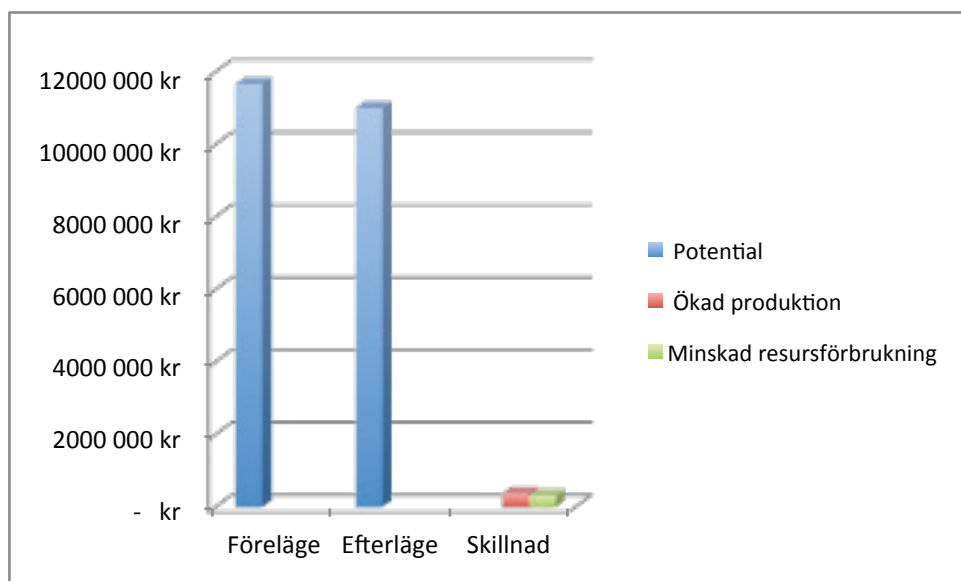
Utslaget per deltagare motsvarar det 11,6 mkr. Även om detta belopp till stor del är hypotetiskt visar de på vilka enorma potentialer som det ligger i ett reducerat utanförskap!

Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning

En fördjupad analys som åskådliggör projektets resultat mer i detalj är att beskriva hur deltagarnas potential har utnyttjats dels genom förändrad produktion, dels genom förändrat behov av vård, omsorg och handläggning i efterläget jämfört med föreläget.

De blå staplarna i figur 1 beskriver dels tillgänglig potential i föreläget, dels kvarvarande potential i efterläget. Att stapeln i efterläget är kortare beror på att viss pot-

ential (666 000 kr) frigjorts främst genom att flera av deltagarna kommit in i arbete i efterläget jämfört med föreläget.

Figur 1. Projektets potential i före- respektive efterläge. Den ökade produktionen (röd stapel till höger) inklusive den minskade reala resursförbrukningen (gulgrön stapel till höger) motsvarar en verkningsgrad på kort sikt på sex procent.

Den totala potentialen i föreläget (11,7 mkr) var fördelad på möjligt produktionsutrymme (10,7 mkr) och möjlig minskad förbrukning av reala resurser (1 mkr).

Genom ökad produktion och minskat behov av olika resurser har den totala potentialen minskat med sex procent vilket åskådliggörs av skillnaden mellan de blå staplarna i figuren ovan. I kronor motsvaras det av 666 000 kr, fördelat på 364 000 kr på ökad produktion och 302 000 mkr på minskat behov av vård, omsorg och handläggning. Detta resultat åskådliggörs av de båda staplarna till höger över rubriken "Skillnad".

Intäkter

I tabell 2 nedan redovisas en sammanställning över de intäkter Hikikomori genererat på kort sikt (ett år) för samhället som helhet samt uppdelat på kommun, landsting och stat.

I tabell 3 följer en motsvarande redovisning för statens olika sektorer samt för individen/hushållet och försäkringsgivarna. De prognostiserade intäkterna på medellång sikt, fem år, redovisas för samhället som helhet samt för vissa sektorer i samhället; kommun, landsting och stat.

Inom den statliga sektorn särredovisas intäkter på medellång sikt även för Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Anledningen till att intäkterna på medellång sikt inte redovisas för övrig stat, individ/hushåll och försäkringsgivarna är att dessa uppgifter inte är så relevanta i sammanhanget. Förutom dessa uppgifter redovisas även spannen i utfallen, dvs. maximi- och minimivärden på intäkterna för de olika sektorerna på individnivå, såväl på kort som på medellång sikt. Likaså redovisar vi medelvärden på de kortsiktiga intäkterna.

Tabell 2. Intäkter på kort och medellång sikt för samhället som helhet samt för den offentliga sektorn.

	Kort sikt, ett år	Maxvärde på individnivå	Minvärde på individnivå	Medellång sikt, fem år
Samhället som helhet	666 058 kr	352 087 kr	-80 063 kr	3 330 288 kr
Kommun	183 645 kr	132 420 kr	-121 352 kr	918 224 kr
Landsting	293 485 kr	88 550 kr	-61 890 kr	1 467 424 kr
Staten	-208 950 kr	132 031 kr	-75 679 kr	-1 044 752 kr

Som framgår av tabell 2 beräknas den samhällsekonomiska intäkten, baserad på de 19 deltagarnas produktion och minskade resursförbrukning på kort sikt (ett år) vara 666 000 kr. På medellång sikt (fem år) beräknas intäkten till 3,3 mkr.

Tabell 3. Intäkter på kort och medellång sikt för statens olika sektorer samt övriga sektorer i samhället.

	Kort sikt, ett år	maxvärde på individnivå	minvärde på individnivå	Medellång sikt, fem år
Arbetsförmedlingen	-298 611 kr	17 642 kr	-149 875 kr	-1 493 053 kr
Försäkringskassan	-55 137 kr	3 268 kr	-16 685 kr	-275 685 kr
Övrig stat	144 797 kr	113 746 kr	-29 229 kr	723 986 kr
Individerna/hushållen	377 537 kr	110 766 kr	-61 300 kr	1 887 686 kr
Försäkringsgivarna	20 341 kr	11 233 kr	0 kr	101 706 kr

Kommunen

Kommunen har ökade intäkter efter ett år med 184 000 kr och efter fem år beräknade till 918 000 kr. Intäkterna kommer genom ökade skatteintäkter och minskade kostnader för försörjningsstöd, handläggning och insater.

Landstinget

Efter ett respektive fem år har intäkterna ökat med 293 000 kr respektive 1,5 mkr. Minskade kostnader för sjukvård och ökade skatteintäkter förklarar att landstinget har dragit nytta av projektet.

Arbetsförmedlingen

Ökade kostnader såväl efter ett som fem år, -299 000 kr respektive -1,5 mkr.

Försäkringskassan

Kostnaderna har ökat med -55 000 kr efter ett år. Efter fem år beräknade till -276 000 kr.

Staten totalt

Staten har ökade kostnader såväl på kort som lång sikt, -209 000 kr respektive -1 mkr.

Försäkringsgivarna

Genom inbetalning av avgifter på lönekostnaderna för deltagarna har försäkringsgivarna intäkter med 20 000 kr.

Deltagarna

Den disponibla inkomsten har ökat med 19 900 kr i genomsnitt per deltagare och år.

Kostnad

Åtgärdskostnaden för de 19 personer som ingår i utvärderingen har varit 879 000 kr inklusive och 700 000 kr exklusive indirekta skatter. Utslaget per deltagare motsvarar det en kostnad på 46 250 kr respektive 37 000 kr. Av den totala kostnaden står kommunen och landstinget för 28 procent vardera, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan för 22 procent vardera. Sammanställningen finns redovisad i tabell 4.

Tabell 4. Kostnader för projektets genomförande för samhället som helhet samt för berörda aktörer.

	Totalt	Per deltagare
Samhället som helhet	878 750 kr	46 250 kr
Kommunen	196 840 kr	10 360 kr
Landstinget	196 840 kr	10 360 kr
Arbetsförmedlingen	154 660 kr	8 140 kr
Försäkringskassan	154 660 kr	8 140 kr
Övrig stat	175 750 kr	9 250 kr
Staten totalt	485 070 kr	25 530 kr

Resultat/lönsamhet

I tabell 5 nedan redovisas en sammanställning över projektets resultat/lönsamhet för samhället som helhet och för kommunen, landstinget, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt för staten totalt. Lönsamheten redovisas såväl ur ett kortsiktigt som

ett medellångt perspektiv, ett respektive fem år. Dessutom redovisas, där det är relevant, payoff-tiden, vilken anger efter hur lång tid åtgärdskostnaden är "betald" i form av ökade intäkter och/eller minskade kostnader.

Tabell 5. Lönsamhet på kort och medellång sikt samt payoff-tid för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället.

	Kort sikt, ett år	Maxvärde på individnivå	Minvärde på individnivå	Medellång sikt, fem år	Medelvärde, kort sikt	Payoff-tid
Samhället som helhet	-212 692 kr	305 837 kr	-126 313 kr	2 451 538 kr	-11 194 kr	16
Kommun	-13 195 kr	122 060 kr	-131 712 kr	721 384 kr	-694 kr	13
Landsting	96 645 kr	78 190 kr	-72 250 kr	1 270 584 kr	5 087 kr	9
Staten totalt, varav	-694 020 kr	106 501 kr	-101 209 kr	-1 529 822 kr	-36 527 kr	i.v.
Arbetsförmedlingen	-453 271 kr	9 502 kr	-158 015 kr	-1 647 713 kr	-23 856 kr	i.v.
Försäkringskassan	-209 797 kr	-4 872 kr	-24 825 kr	-430 345 kr	-11 042 kr	i.v.
Övrig stat	-30 953 kr	104 496 kr	-38 479 kr	548 236 kr	-1 629 kr	

Samhället som helhet

Lönsamheten för samhället är -213 000 kr. Beräknad till 2,5 m kr efter fem år.

Hikikomoris återbetalningstid är 16 månader.

Kommunen

Kommunen uppvisar en lönsamhet till -13 000 kr. Prognos på fem år till 721 000 kr. Återbetalningstiden är 13 månader.

Landstinget

Landstinget uppvisar 97 000 kr i lönsamhet efter ett år och på fem år beräknad till 1,3 mkr. Återbetalningstiden är nio månader.

Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen har på kort sikt en ökad kostnad vilket gör att lönsamheten är negativ, -453 000 kr.

Försäkringskassan

Försäkringskassan har en negativ lönsamhet -210 000 kr.

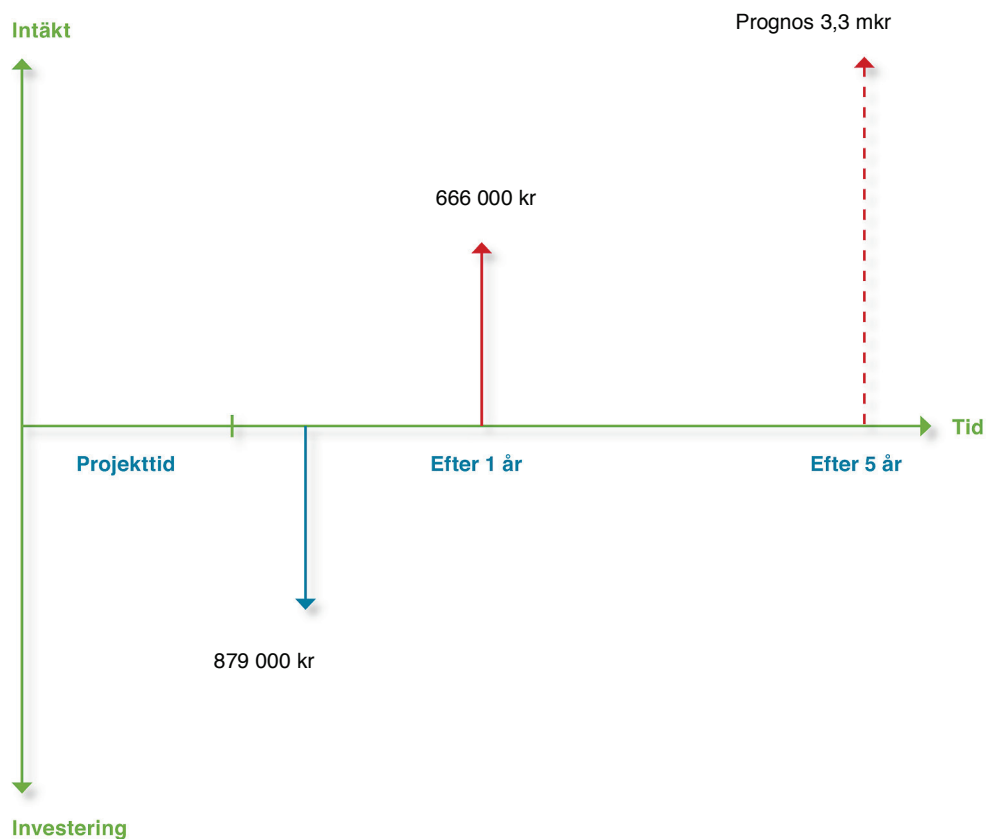
Staten totalt

Staten totalt, dvs. Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen plus övriga effekter som påverkar staten, har ökade kostnader vilket gör att lönsamheten är -694 000 kr. Note-

ras kan att staten på sikt beräknas ha ökade skatteintäkter genom deltagarnas produktivitet.

Sammanfattning av den ekonomiska analysen

I figur 3 nedan sammanfattar vi resultatet av den samhällsekonomiska analysen för de 19 deltagare som ingår i utvärderingen. Den gröna nedåtriktade pilen illustrerar åtgärds-kostnaden medan de röda uppåtriktade pilarna illustrerar intäkter på kort och medellång sikt.

Figur 3. Figur som illustrerar projektets åtgärds-kostnad samt de intäkter som projektet genererat på kort respektive medellång sikt.

Bilagor

1. Kompletterande samhällsekonomisk utvärdering i tabell.
2. Presentation av NyttoSam.

Bilaga 1.

Kompletterande tabell, samhällsekonomisk utvärdering

I tabell 7 redovisas intäkterna på kort sikt uppdelade i finansiella och reala effekter för kommun och landsting. Uppgifterna avseende de totala värdena i tabellerna gäller den population som ingått i utvärderingen. De max- och minvärden som anges avser lägsta och högsta värde på kort sikt på individnivå.

Tabell 7. Intäkter på kort sikt, finansiella och reala effekter för kommunen och landstinget.

	Kort sikt, ett år	Maxvärde på individnivå	Minvärde på individnivå	Medelvärde
Kommun, <i>varav</i>	183 645 kr	132 420 kr	-121 352 kr	9 666 kr
ekonomiskt bistånd	97 880 kr	74 299 kr	-93 600 kr	5 152 kr
skatt	84 619 kr	32 855 kr	0 kr	4 454 kr
omsorg och handläggning	1 146 kr	25 266 kr	-44 000 kr	60 kr
Landsting, <i>varav</i>	293 485 kr	88 550 kr	-61 890 kr	15 447 kr
skatt	42 077 kr	16 337 kr	0 kr	2 215 kr
sjukvård	251 408 kr	88 550 kr	-61 890 kr	13 232 kr

Bilaga 2.

Vad är NyttoSam?

payoff's metod NyttoSam har sitt ursprung i ett annat samhällsekonomiskt verktyg, SamPop. Under år 2007 tog payoff över rättigheterna till SamPop från Arbetslivsresurs AB. SamPop togs ursprungligen fram av Samhall Resurs AB för drygt tio år sedan. Därefter har metoden vidareutvecklats och uppdaterats och fått namnet NyttoSam.

Med stöd av NyttoSam genomför payoff utvärderingar och analyser av verksamhet och verksamheter, som syftar till att minska utanförskapet i samhället och som ska leda till att individernas självförsörjningsgrad ökar. Uppdraget inbegriper utbildning riktad mot uppdragsgivaren, support under uppgiftsinsamlingen, ev. delrapporter samt en slutrapport som redovisas direkt hos kund.

Kortfattat fungerar metoden på följande sätt: genom att kartlägga en individs livs- och försörjningssituation under en period av 12 månader FÖRE en åtgärdsperiod och sedan jämföra detta med motsvarande situation under en period av 12 månader EFTER åtgärden beräknar NyttoSAM de ekonomiska effekter som uppstått. Effekterna beräknas för såväl samhället som helhet, som för olika aktörer. De aktörer som redovisas separat i programmets standardversion är kommun/stad, landsting/region, Försäkringskassa, Arbetsförmedlingen, övrig stat, staten totalt, försäkringsgivarna (via inbetalningar till avtalsförsäkringarna) och individen själv.

NyttoSAM ska ses som en metod, som visar storleksordningen på utfallet av de vidtagna åtgärderna för samhället och respektive aktör. Utfallets precision är till stor beroende av kvaliteten på inmatade uppgifter – ju bättre underlag desto säkrare att utfallet är pålitligt.

Metodens struktur bygger på de lagar, regler och system som gäller i dagens samhälle samt ett antal antaganden och avgränsningar, se nedan. Skattelagstiftningen, socialförsäkringssystemet, standardkostnader för olika offentliga tjänster, högkostnads-skydd samt regler för olika arbetsmarknadsåtgärder är några av de delar som ingår i programmet.

Trots metodens solida och matematiskt korrekta karaktär vill vi inom payoff betona att alla de ekonomiska konsekvenser, som är kopplade till en individs rehabilitering är svåra att identifiera, mäta och beräkna. Särskilt komplicerat är att beräkna det ekonomiska värdet av ”mjuka” s.k. ”icke-ekonomiska” effekter, som förhöjd livskvalitet, bättre hälsa, minskat lidande m.m. Vi har därför valt att inte ta med sådana effekter i våra kalkyler. Den marginella osäkerhet som finns i programmets utfall gör att vi avrundar de beräknade värdena till jämna tusentals kronor.

Följande avgränsningar och antaganden har gjorts:

- Inga undanträngningseffekter förekommer. Skapade jobb är ytterligare jobb på arbetsmarknaden.
- Alla resursbesparingar kan omfördelas och användas där behov föreligger även i det korta perspektivet.
- Ev. inkomstökningar för individen leder till ökad konsumtion i samhället, inget sparande förekommer.
- Alla ekonomiska konsekvenser gäller i ett ”första led”. Eventuella s.k. multiplikativa effekter – effekter i nästkommande led – ingår således inte.
- Enbart ekonomiska effekter ingår i analysen. Eventuella ”icke-ekonomiska” effekter på livskvalitet och välbefinnande prissätts inte och ingår därmed inte heller i beräkningarna.
- De ekonomiska effekter som ingår gäller bara den specifika individen. Eventuella spin-off effekter som uppkommer för familj och omgivning ingår inte.
- Programmet förutsätter att allt som produceras av de personer som arbetar/kommer i arbete är efterfrågat på marknaden.

- Den intäkt som staten har i form av olika indirekta skatter bygger på den produktion som individen åstadkommer och inte den konsumtion som han/hon kan orsaka.
- De indirekta skatterna (punktskatter och mervärdesskatter) som påläggs vid beräkandet av effekter på BNP bygger på ett genomsnitt av alla olika skattesatser som förekommer.
- Programmet förutsätter att utbetalade lönebidrag alltid är anpassade till individens produktivitet, innebärande att arbetsgivaren inte kan göra någon vinst på den del av produktionen som denne kompenseras för med lönebidrag.
- Lönebidraget står i omvänd relation till individens produktivitet.
- Programmet förutsätter att utbetalade lönebidrag alltid är anpassade till individens produktivitet, innebärande att arbetsgivaren inte kan göra någon vinst på den del av produktionen som denne kompenseras för med lönebidrag.
- Lönebidraget står i omvänd relation till individens produktivitet.

Förklaring till några av nyckeltalen i NyttoSAM:

- *Intäkter*; för samhället skapas intäkter genom att en person kommer i egen försörjning i ett arbete. Alternativt skapas intäkter genom att en person inte längre tar del av vård eller andra insatser som kräver arbetskraft. En deltagare som har ett försörjningsstöd innan projektet och som har inkomst av lön efter projektet skapar intäkter genom minskade kostnader för de resurser som frigjorts vid handläggningen. Kommunen har också minskade kostnader för försörjningsstödet samt ökade skatteintäkter. Motsatsen kan också gälla att en person efter ett projekt inte har skapat intäkter utan genererat högre kostnader genom att det t ex funnits ett behov av rehabilitering.
- *Kostnader*; avser de resurser som projektet använt för att genomföra projektet, både egna och eventuellt externa kostnader ingår.
- *Lönsamhet*; beräknas som skillnaden mellan intäkter och kostnader.
- *Återbetalningstid*; den tid det tar för projektet att nå "break-even", vilket innebär att projektets intäkter är lika stora som kostnaderna.
- *Potential*; vi har tagit fram en schablon för den genomsnittliga årliga kostnaden för att en person inte arbetar och till denna kostnad adderas den faktiska kostnaden för typfallens förbrukning av vård, omsorg och handläggning.
- *Verkningsgrad*; är också ett eget framtaget nyckeltal kopplat till NyttoSAM. Verkningsgraden beskriver hur stor andel av deltagarens samhällsekonomiska kostnad som frigörs under det första året efter att deltagaren lämnat projektet alternativt när resultatavstämningen gjorts. Kostnaden är beräknad utifrån dennes utanförskap under en period av 12 månader före projektet. Exempel; om kostnaden initialt är 600 000 kr och det skapas ett värde på 120 000 kr under en period av 12 månader efter projektet/resultatavstämningen motsvarar det en verkningsgrad på 20 procent. Den årliga samhällsekonomiska kostnaden för utanförskapet (600 000 kr i vårt exempel) är baserat dels på det produktionsvärde som skapas av en vuxen person med 27 150 kr i månadslön utan lönesubvention, dels på personens konsumtion av samhälleliga resurser.

Ovanstående nyckeltal är de vanligaste vi relaterar till men vi redovisar också ytterligare nyckeltal kopplat till kostnaderna för projektet. Nyckeltalen presenteras också baserat på utfallet på kort sikt, 12 månaders efterläge, i vanliga fall efter att deltagaren kommit i t ex arbete, studier eller någon annan av de resultatmått som är aktuella för projektet. Alternativt redovisas nyckeltalen på fem år, medellång sikt, som bygger på en prognos av resultatet efter ett år.